

Institut Milà i Fontanals

Projecte lingüístic

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Procés d'elaboració	5
3. Marc normatiu	6
4. Funcions i objectius del PLC de l'INS Milà i Fontanals	10
5. Context sociolingüístic	11
5.1. L'alumnat	11
5.2. L'entorn	11
6. Àmbit d'actuació	13
6.1. Àmbit pedagògic	13
6.1.1. La llengua catalana, llengua vehicular i d'aprenentatge	13
6.1.1.1. <i>El català, vehicle de comunicació i convivència</i>	13
6.1.1.2. <i>L'aprenentatge/ensenyament de la llengua catalana</i>	14
6.1.1.3. <i>El català, llengua vertebradora d'un projecte plurilingüe</i>	15
6.1.2. L'aprenentatge/ensenyament de la llengua castellana	17
6.1.3. Llengües estrangeres	17
6.2. Àmbit d'organització i gestió	20
6.2.3. Organització dels usos lingüístics d'aprenentatge	20
6.2.2. Plurilingüisme al centre educatiu	21
6.2.3. Alumnat nouvingut	21
6.2.4. Organització de la programació curricular	21
6.2.5. Projecció del centre	24

1. INTRODUCCIÓ

El Projecte Lingüístic de Centre és un document que ha de garantir un tractament de les llengües que doni resposta a la situació sociolingüística de l'alumnat, vetllant per l'ús del català com a llengua vehicular d'aprenentatge/ensenyament i com a llengua de relació en tots els àmbits.

En base al marc legal actual -l'Estatut de Catalunya, la LEC i la Llei de Política Lingüística-, el PLC disposa els criteris que es tindran en compte al centre educatiu per tal de dur a terme un determinat tractament de les llengües que s'hi utilitzen. En aquest sentit, el PLC s'integra al PEC i, de la mateixa manera que aquest, s'estructura entorn a tres eixos: "Qui som", "Què pretenem" i "Com ens organitzem". El PLC se sustenta en tres pilars bàsics: "On som", "Cap on volem avançar" i "Com hi volem arribar". Així mateix, és un document necessàriament revisable per tal com ha de partir del context sociolingüístic de l'alumnat i perquè s'ha d'anar avançant en la concreció i assoliment dels objectius lingüístics.

Amb el PLC es planifica una línia d'actuació consensuada que promou la reflexió sobre el tractament de les llengües al centre, alhora que fa possible marcar objectius compartits pels diversos departaments i coordinats entre les dues llengües (català i castellà). D'aquesta manera, els avenços en la millora del tractament de la pluralitat lingüística es fan segons uns criteris sistematitzats i avaluables.

L'objectiu final d'un PLC és aconseguir que tot l'alumnat assoleixi una sòlida competència comunicativa en acabar l'ESO. Així doncs, que usi el català i el castellà normalment i de manera correcta, i que compregui i emeti missatges orals i escrits en una llengua estrangera com a mínim. Aquesta ha de ser la base d'un Projecte Educatiu Plurilingüe, tal com es desprèn dels Decrets 142/2007 (EPRI) i 143/2007 (Educació Secundària).

Hem d'entendre el PLC com l'instrument que possibilita que els centres educatius organitzin i gestionin, d'acord amb la normativa vigent però de manera autònoma, determinats aspectes en referència a l'estat i a l'ús de les llengües al centre i al tractament curricular de les diferents llengües que hi són presents.

Per tant, cal reformular aspectes tan importants com:

- ☞ El context sociolingüístic de l'alumnat de l'INS Milà i Fontanals, tenint en compte que majoritàriament és catalanoparlant, però amb presència cada vegada més significativa de diversitat de llengües.
- ☞ Les noves exigències lingüístiques de la societat en la qual els nostres alumnes s'estan desenvolupant personalment i hauran de desenvolupar-se professionalment, per tal d'adequar-les als objectius i a la metodologia del disseny curricular de les diverses matèries.

En aquest sentit, s'han tingut en compte sis aspectes especialment significatius:

- ⇒ Potenciar l'aprenentatge de noves llengües.
 - ⇒ Aprofitar les possibilitats que les tecnologies d'aprenentatge i comunicació ens ofereixen per a ensenyar llengües.
 - ⇒ Desenvolupar habilitats lingüístiques en l'àmbit de l'oralitat.
 - ⇒ Coordinar els esforços que des dels Departaments de Català, Castellà i Llengües estrangeres s'esmercen per assegurar l'aprenentatge lingüístic.
 - ⇒ Plantejar el fet que l'aprenentatge de la llengua es fa des de totes les àrees del currículum.
 - ⇒ Potenciar la lectura com a font d'informació i de plaer en qualsevol de les llengües que es treballen al centre.
- ☞ La possibilitat de treballar des del currículum la diversitat lingüística del nostre centre i de la societat.
 - ☞ La necessitat d'incentivar activitats d'ús de la llengua catalana a fi que sigui realment una llengua de cohesió i ús social.

2. PROCÉS D'ELABORACIÓ

Per a la confecció d'aquest PLC es va formar una comissió constituïda per: la coordinació LIC, representació de l'Equip Directiu, tutor/a Aula d'Acollida, els caps de departament i representants dels Cicles Formatius.

La comissió ha sensibilitzat el Claustre pel que fa a la necessitat de revisió del PLC i ha planificat el treball, que s'ha dut a terme en tres fases:

➤ La diagnosi

Ens ha servit per redefinir la realitat de l'entorn educatiu i recollir les necessitats de tota la comunitat educativa (ESO, Cicles Formatius i Batxillerat).

Per a la diagnosi, s'ha utilitzat l'aplicatiu que ha proporcionat el Departament d'Educació.

Com que hi ha hagut la voluntat de buscar el consens de tots els membres de la comunitat educativa, s'ha proporcionat l'eina de l'aplicatiu a tots els Caps de Departament i de Cicles Formatius, per tal que es pogués treballar des de cada Departament.

L'apartat de l'aplicatiu corresponent a "Llengües estrangeres" ha estat valorat únicament pel Departament de Llengües estrangeres. Així mateix, l'apartat corresponent a la "Llengua castellana" ha estat valorat exclusivament pel Departament de Llengua castellana.

La Coordinadora LIC s'ha encarregat de recollir i sistematitzar els resultats (numèrics, comentaris i gràfics) de 12 aplicatius corresponents als diferents departaments.

➤ La reflexió

Hi ha hagut moments per a la posada en comú i el debat en què s'ha buscat, sobretot, determinar la prioritat de les actuacions educatives en relació a l'aprenentatge lingüístic, així com també procurar que aquestes actuacions fossin el més realistes possible.

S'espera que aquest consens en l'aplicació de criteris asseguri una més fàcil aplicació de les concrecions recollides en el Pla Anual.

➤ Concrecions operatives del projecte

De les conclusions se n'han extret quatre objectius que constituïran el nostre pla d'actuació.

Convé destacar que hem relacionat aquests objectius del PLC amb la competència bàsica lingüística, per tal com així el PLC resulta més cohesionable amb el disseny curricular.

Aquesta és la part del procés d'elaboració del projecte que ens permetrà innovar en qüestions relacionades amb l'ensenyament de les llengües.

3. MARC NORMATIU

Aquest marc legal és la base teòrica indiscutible sobre la qual s'han consensuat els objectius i els plans d'acció corresponents per a desplegar-los.

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. DOGC núm. 5422 – 16/07/09

Títol II. Del règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya.

Article 10

Dret i deure de conèixer les llengües oficials

1. Els currículums han de garantir el ple domini de les llengües oficials catalana i castellana en finalitzar l'ensenyament obligatori, d'acord amb el marc europeu comú de referència per a l'aprenentatge, l'ensenyament i l'avaluació de les llengües.

2. Els alumnes que s'incorporin al sistema educatiu sense conèixer una de les dues llengües oficials tenen dret a rebre un suport lingüístic específic. Els centres han de proporcionar als alumnes nous una acollida personalitzada i, en particular, una atenció lingüística que els permeti iniciar l'aprenentatge en català. Així mateix, els centres han de programar les activitats necessàries per a garantir que tots els alumnes millorin progressivament el coneixement de les dues llengües oficials i que hi hagi concordança entre les accions acadèmiques de suport lingüístic i les pràctiques lingüístiques del professorat i altre personal del centre.

Article 11

El català, llengua vehicular i d'aprenentatge

1. El català, com a llengua pròpia de Catalunya, és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu.

2. Les activitats educatives, tant les orals com les escrites, el material didàctic i els llibres de text, i també les activitats d'avaluació de les àrees, les matèries i els

mòduls del currículum, han d'ésser normalment en català, excepte en el cas de les matèries de llengua i literatura castellanès i de llengua estrangera, i sens perjudici del que estableixen els articles 12 i 14.

Article 12

Llengües estrangeres

1. Els currículums aprovats pel Govern han d'incloure l'ensenyament de, com a mínim, una llengua estrangera, amb l'objectiu que els alumnes adquireixin les competències d'escoltar, llegir, conversar, parlar i escriure, d'acord amb el Marc europeu comú de referència per a l'aprenentatge, l'ensenyament i l'avaluació de les llengües.

Article 13

Competència lingüística del professorat, dels professionals d'atenció educativa i del personal d'administració i serveis

1. Els mestres i els professors de tots els centres han de tenir la titulació requerida i han d'acreditar, en la forma que es determini per reglament, el domini de les dues llengües oficials, de manera que en puguin fer un ús adequat, tant oral com escrit, en l'exercici de la funció docent. Els mestres i els professors, en l'exercici de llur funció, han d'emprar normalment el català, tant en les activitats d'ensenyament i aprenentatge com en l'àmbit general del centre.

Article 16

El català, llengua oficial de l'Administració educativa a Catalunya

1. El català, com a llengua pròpia de Catalunya, ho és també de l'Administració educativa.
2. L'Administració educativa i els centres han d'emprar normalment el català tant en les relacions internes com en les que mantinguin entre si, amb les administracions públiques de Catalunya i de la resta del domini lingüístic català i amb els ens públics que en depenen. El català ha d'ésser també la llengua d'ús normal per a la prestació dels serveis contractats pel Departament.
3. Les actuacions administratives de règim interior dels centres s'han de fer normalment en català, sens perjudici del que estableix la Llei de política lingüística.
5. Les llengües no oficials es poden emprar en les comunicacions per a l'acollida de persones nouvingudes. En aquest cas, els escrits han d'anar acompanyats del text original en català, que serà sempre la versió preferent.

Article 18

Ús i foment del català

1. Amb la finalitat de fer present el caràcter vehicular del català en les manifestacions culturals públiques, en els centres educatius públics i en els centres educatius privats sostinguts amb fons públics el català ha d'ésser normalment el vehicle d'expressió en les activitats de projecció externa.
2. Per tal d'aconseguir la cohesió social i la continuïtat educativa en l'ensenyament i l'ús del català, els centres educatius públics i els centres educatius privats sostinguts amb fons públics han de coordinar llurs actuacions amb les institucions i les entitats de l'entorn.

Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria (ESO). DOGC núm. 4915 - 29/06/2007

Article 4

La llengua catalana, eix vertebrador d' un projecte educatiu plurilingüe.

4.1 El català, com a llengua pròpia de Catalunya, serà utilitzat normalment com a llengua vehicular d'ensenyament i d'aprenentatge i en les activitats internes i externes de la comunitat educativa: activitats orals i escrites de l'alumnat i del professorat, exposicions del professorat, llibres de text i material didàctic, activitats d'aprenentatge i d'avaluació, i comunicacions amb les famílies.

4.2 L'objectiu fonamental del projecte educatiu plurilingüe és aconseguir que tot l'alumnat assoleixi una sòlida competència comunicativa en acabar l'educació obligatòria, de manera que pugui utilitzar normalment i de manera correcta el català i el castellà, i pugui comprendre i emetre missatges orals i escrits en les llengües estrangeres que el centre hagi determinat en el projecte educatiu.

Durant l'educació secundària es farà un tractament metodològic de les dues llengües oficials tenint en compte el context sociolingüístic, per garantir el coneixement de les dues llengües per part de tot l'alumnat, independentment de les llengües familiars.

D'acord amb el projecte lingüístic, els centres podran impartir continguts d' àrees no lingüístiques en una llengua estrangera. En cap cas els requisits d'admissió d'alumnes als centres que imparteixin continguts d'àrees no lingüístiques en una llengua estrangera podran ser diferents per aquesta raó.

4.3 Tots els centres han d'elaborar, com a part del projecte educatiu, un projecte lingüístic propi, en què adaptaran aquests principis generals i la normativa a la realitat sociolingüística de l'entorn i al mateix temps hi garantiran la continuïtat i la coherència de l'ensenyament de les llengües estrangeres iniciades a primària.

4.4 El projecte lingüístic establirà pautes d' ús de la llengua catalana per a totes les persones membres de la comunitat educativa i garantirà que les comunicacions del centre siguin en aquesta llengua. Aquestes pautes d' ús han de possibilitar, alhora, adquirir eines i recursos per a implementar canvis per a l'ús d' un llenguatge no sexista ni androcèntric. Tanmateix, s'arbitraran mesures de traducció per al període d'acollida de les famílies.

4.5 En el projecte educatiu els centres preveuran l'acollida personalitzada de l'alumnat nouvingut. En el projecte lingüístic es fixaran criteris perquè aquest alumnat pugui continuar, o iniciar si escau, el procés d'aprenentatge de la llengua catalana i de la llengua castellana.

4.6 Per l'alumnat nouvingut, s' implementaran programes lingüístics d' immersió en llengua catalana amb la finalitat d'intensificar-ne l'aprenentatge i garantir-ne el coneixement.

Ordre PRE/228/2004, de 21 de juny (DOGC 4168, del 6), sobre els títols, diplomes i certificats equivalents als certificats de coneixements de català de la Secretaria de Política Lingüística.

Llei 1/1998, de 7 de gener (DOGC 2553, del 9, i BOE 36, d'11 de febrer), de Política lingüística.

Article 20

1 “El català, com a llengua pròpia de Catalunya, ho és també de l'ensenyament, en tots els nivells i les modalitats educatives.”

2 “Els centres d'ensenyament de qualsevol grau han de fer del català el vehicle d'expressió normal en llurs activitats docents i administratives, tant les internes com les externes.”

Article 21.5

“L'alumnat no ha de ser separat en centres ni en grups-classe diferents per raó de la seva llengua habitual.”

Article 21.6

“Hom no pot expedir el títol de graduat en educació secundària a cap alumne que no acrediti que té els coneixements orals i escrits de català i de castellà propis d'aquesta etapa.”

Article 21.8

“L'alumnat que s'incorpora tardanament al sistema educatiu de Catalunya ha de rebre un suport especial i addicional d'ensenyament del català.”

Decret 244/1991, de 28 d'octubre (DOGC 1524, de 29 de novembre), sobre el coneixement de les dues llengües oficials per a la provisió de llocs de treball docents dels centres públics d'ensenyament no universitari de Catalunya, dependents del Departament d'Ensenyament.

Ordre de 8 de setembre de 1983 (DOGC 362, del 9, i correcció d'errada en el DOGC 369, de 5 d'octubre), per la qual es desplega el Decret 362/1983, de 30 d'agost, sobre l'aplicació de la Llei /1983, de normalització lingüística a Catalunya, a l'àmbit de l'ensenyament no universitari, modificat per l'Ordre de 6 de desembre de 1983 (DOGC 415, de 9 de març de 1984).

Decret 362/1983, de 30 d'agost (DOGC 359, del 31), sobre aplicació de la Llei 7/1983, de 18 d'abril (DOGC 322, del 22), de normalització lingüística a Catalunya a l'àmbit de l'ensenyament no universitari, modificat pel Decret 576/1983, de 6 de desembre (DOGC 415, de 9 de març de 1984).

4. FUNCIONS I OBJECTIUS DEL PLC DE L'INS MILÀ I FONTANALS

Entre les funcions del nostre PLC volem destacar-ne cinc:

- ⇒ Contribuir a garantir el dret de tots els nois i noies que viuen a Catalunya de poder fer servir el català i el castellà per a tota mena de finalitats i en tots els seus registres.
- ⇒ Facilitar que l'alumnat pugui expressar emocions, sentiments i idees en situacions d'interacció que afavoreixin la convivència.
- ⇒ Ajudar al desenvolupament d'una competència plurilingüe, que inclogui el fet de saber valorar la diversitat lingüística.
- ⇒ Incentivar projectes que procurin la comprensió i inclusivitat de l'alumnat nouvingut.
- ⇒ Fomentar una reflexió lingüística entre el personal del centre, que aposti per l'aprenentatge de les llengües a partir dels seus usos, donant impuls a la dimensió comunicativa de la llengua.

I això, tenint en compte:

- ⇒ La concreció d'uns objectius realistes i coherents amb el context.
- ⇒ La implicació de tota la comunitat educativa, fent, entre els Departaments de llengües, una reflexió interlingüística pel que fa als usos lingüístics.
- ⇒ La transferència d'habilitats comunicatives i lingüístiques a altres àrees del currículum de l'alumnat.
- ⇒ L'impuls de les TIC en la nostra comunitat educativa.

5. CONTEXT SOCIOLINGÜÍSTIC

5.1. L'ALUMNAT

L'alumnat de l'INS Milà i Fontanals és fonamentalment castellanoparlant. D'un total aproximat de 800 alumnes, un 13.6% prové de fora de Catalunya, i d'aquest percentatge, un 61,3 va néixer dies de l'Estat espanyol. Em de tenir en compte que considerem nouvinguts aquell alumnat que duu menys de 2 anys dies el sistema educatiu català

Els països de procedència són: el Marroc, Rússia, Romania, Brasil, Ucraïna, Colòmbia, República Dominicana, Polònia.

A l'hora de fer l'anàlisi, s'han tingut en compte tant la llengua vehicular del sistema educatiu a Catalunya com la resta de llengües curriculars, així com també les llengües complementàries, és a dir, familiars dels alumnes del nostre institut.

En aquest sentit, les llengües que són presents, en aquests moments, en la nostra comunitat educativa són: el català, el castellà, l'àrab.

Cal apuntar que disposem d'una unitat d'Aula d'Acollida que ens permet atendre les necessitats lingüístiques dels alumnes nouvinguts, com un àmbit més de l'atenció a la diversitat. En el PEC i en el Pla d'Acollida d'alumnat nouvingut es despleguen els mecanismes emprats per al tractament de la diversitat de llengües i per a garantir que el català s'introdueixi com a llengua vehicular i llengua d'ús social entre aquest alumnat.

Tot i que el català és la llengua vehicular d'ensenyament i aprenentatge, no ha estat, tradicionalment la llengua habitual d'ús social entre els alumnes del nostre institut. En els darrers anys, a més, s'observa una presència cada vegada més significativa de diversitat de llengües, així com una major recurrència al castellà com a llengua d'integració social d'alguns alumnes nouvinguts i entre d'altres que són del país però que provenen d'àrees on la llengua dominant és el castellà.

5.2. L'ENTORN

L'INS Milà i Fontanals és a Vilafranca del Penedès, capital de l'Alt Penedès, ciutat que compta aproximadament amb 40.000 habitants. El centre es va fundar el curs 1993/94 a uns terrenys cedits per l'Ajuntament. És un centre docent públic que compta amb una extensa oferta educativa: ESO, Batxillerat i Cicles Formatius.

El nombre d'alumnat que forma part del centre és de prop d'uns 800 alumnes. Hi ha uns 400 d'ESO, uns 250 de Batxillerat (entre les diferents modalitats que s'ofereixen: Científic i tecnològic, Humanístic i de ciències socials, i del Batxillerat artístic). Pel que fa als cicles formatius, hi ha 80 matriculats de Cures auxiliars d'infermeria, i 31 al Grau Mitjà de Tècnic en Esports (TEGM).

Té adscrits 18 centres de primària, d'ells 15 de gestió pública i 3 de gestió privada, tots ells situats a localitats de la comarca.

Entre l'alumnat hi ha aproximadament un 4% de nous, considerant nouvingut aquell alumnat amb menys de dos anys al sistema educatiu català.

El perfil socioeconòmic i cultural dels alumnes ve determinat pel context en què s'ubica el centre, envoltat pel barri de l'Espirall i el Balcó de les Clotes. Són dos barris de Vilafranca on el nombre d'immigració és més elevat que a la resta de la població i està format en la seva majoria per classe obrera i treballadora.

Aquesta característica feia que l'alumnat que fornava el centre fos més conflictiu i amb menys capacitat econòmica que no a la resta de centres de la població. Però en els darrers anys, amb l'anomenat districte únic tots els centres educatius de Vilafranca són considerats de la mateixa zona, llavors qualsevol família pot escollir l'institut que consideri més adient, indiferentment d'on visqui, i aquest perfil de centre d'alumnat conflictiu s'ha anat esvaint.

6. ÀMBITS D'ACTUACIÓ

6.1. ÀMBIT PEDAGÒGIC

6.1.1. La llengua catalana, llengua vehicular i d'aprenentatge

6.1.1.1. El català, vehicle de comunicació i convivència

En línies generals, el català és la llengua usada en totes les activitats acadèmiques de l'INS Milà i Fontanals i vol ser l'eina de cohesió i integració entre totes les persones del centre.

Des d'un punt de vista ideològic i teòric, gairebé tot el personal del centre té consciència clara sobre la necessitat de l'ús del català en la comunicació quotidiana i n'impulsa actuacions d'ús entre tota la comunitat educativa.

A la pràctica, i pel que fa a la presència cada vegada més nombrosa d'alumnat nouvingut, val a dir que detectem situacions sovintejades en què tant el professorat, el personal no docent, com els companys catalanoparlants no se'ls adrecen sistemàticament en català. Per tant, manca una via d'actuació eficaç que permeti coordinar els criteris marcats pel professorat de l'Aula d'Acollida i la resta de persones del centre educatiu. I això, des del primer dia que l'alumne nouvingut s'incorpori a l'institut.

El personal del centre educatiu, tant l'equip docent com el personal no docent, ha de conèixer i compartir unes pautes que facilitin la comunicació amb l'alumnat nouvingut fent ús, des del primer moment, de la llengua vehicular de l'institut (estructures sintàctiques clares, evitar l'estil indi, fer correccions subtils...).

Una altra idea de la qual s'ha començat a parlar, però que cal consolidar, són els anomenats "padrins lingüístics" per a aquest índex d'alumnat nouvingut.

Si parlem del català com a llengua de convivència destaquem que convé buscar una major implicació de tot el professorat per tal que els alumnes s'expressin en català dies i fora de l'aula. En aquest sentit, la llengua dins l'aula ha de ser i és la catalana per a les activitats d'aprenentatge/ensenyament, però no sempre és la llengua emprada quan els alumnes mantenen converses entre ells a nivell informal i, per tant, espontani. En aquests contextos es dona el cas d'alumnes catalanoparlants que s'adrecen als seus companys castellanoparlants en castellà de manera sistemàtica.

Fora de l'aula es té la percepció que el català podria tenir un major espai d'ús –sobretot si tenim en compte el sector d'alumnes nouvinguts. En aquest sentit, falten estratègies prou subtils, alhora que eficaces, per dinamitzar l'ús del català. Una part del professorat ho veu com un àmbit privat en què és millor no intervenir.

El que sí que s'observa clarament és que l'alumnat nouvingut realitza un aprenentatge de la llengua catalana que després no es correspon amb les necessitats lingüístiques de l'entorn social en què viu i es comunica.

6.1.1.2. L'aprenentatge/ensenyament de la llengua catalana

Fins al tombant de segle en el centre la majoria de l'alumnat era catalanoparlant i, per tant, no calia utilitzar estratègies del programa d'immersió lingüística. En l'actualitat, amb la nova immigració, hi ha hagut un increment considerable del percentatge d'alumnat que arriba al nostre centre sense conèixer la llengua vehicular i el professorat no té prou experiència, formació, ni recursos per fer front als nous reptes educatius en matèria lingüística. En aquest sentit, val a dir que el centre no aplica les estratègies del programa d'immersió lingüística.

Es procura treballar la llengua oral en tots els cicles i s'incideix en les diferents modalitats de textos orals (entrevista, conversa, dramatització, argumentació...), però només a l'àrea de llengua i de forma esporàdica i poc sistematitzada. Es procura que hi hagi una consideració específica de la variant del català de la zona; en canvi, es treballen poc els registres de la llengua.

Des del Departament de Llengua Catalana es considera que l'aprenentatge/ ensenyament de la llengua oral va molt lligat al de la llengua escrita i, tot i tenint present aquesta interrelació, no es treballa de manera prou sistematitzada la llengua oral. Sí que és veritat que es fan activitats puntuals, però no són activitats programades ni avaluades i, per tant, els resultats -impressions subjectives del professorat- no acaben de ser mai satisfactoris.

Des de les àrees que no són estrictament lingüístiques es considera que l'ús de la llengua oral per part del professorat durant la classe i el possible diàleg que es pugui establir amb els alumnes ja és motiu suficient per valorar positivament aquesta qüestió i, en cap cas, s'avalua el llenguatge oral.

Pel que fa a la llengua escrita se segueix l'enfocament metodològic que dona el currículum. Hi ha un plantejament global sobre l'ensenyament de la lectura i l'escriptura que té en compte que és un procés complex. La majoria del professorat considera que l'ensenyament d'aquestes dues habilitats és responsabilitat del professorat de llengua. Les activitats que es proposen de lectura i escriptura no sempre tenen uns objectius clars, ni estan lligats als temes que es treballen. No sempre s'estableixen mecanismes de revisió per millorar cadascuna de les dues habilitats.

Les dificultats que presenten els alumnes a l'hora d'expressar-se per escrit són evidents, creixents i preocupants. Així mateix, les mancances en comprensió lectora. Aquesta percepció és compartida per la resta de departaments. Tot i així, no s'ha planificat cap actuació a nivell transversal per millorar els usos lingüístics dels alumnes. Es prenen mesures -sovint sancionadores i exclusivament relacionades amb els errors de tipus ortogràfic- per obligar els alumnes a tenir més cura en aquest aspecte, però són mesures puntuals i no compartides per tot

l'equip docent. A més, mancades d'una planificació -seqüenciació i avaluació- de l'ensenyament dels continguts lingüístics qualificables.

No hi ha un plantejament integrat de les quatre habilitats lingüístiques (expressió i comprensió oral i escrita). Es fan algunes activitats en què es relacionen l'oralitat i l'escriptura, però en general no es té prou en compte que per millorar una habilitat cal recórrer al suport que ofereix l'altra. En alguns nivells es fan activitats en què la relació de la llengua oral i la llengua escrita és inherent: lectura expressiva, teatre... Però no hi ha un plantejament global. Els motius que argüeixen els docents són: l'elevat nombre d'alumnes per aula, els recursos de què es disposa a l'aula, la manca de recursos per part del professorat i la dificultat d'avaluar certes activitats que fomentarien aquest vincle.

Pel que fa a l'ús del català a la resta d'àrees, el professorat procura l'aprenentatge/ensenyament de l'expressió i la comprensió en català, però no se'n fa un plantejament metodològic sistematitzat ni un seguiment. Convindria, per una banda, una major conscienciació per part de tot el professorat a l'hora de sentir-se "professors de llengua" i, per l'altra, fomentar la comunicació interdepartamental en aquest sentit.

Per tot això veiem que convé urgentment implicar tot el professorat en l'actualització d'una metodologia que faci de la llengua catalana un codi de comunicació funcional. En aquest sentit més que mai, tots som professors/res de llengua.

Es procura que hi hagi una continuïtat i coherència entre cicles i nivells en relació als usos lingüístics que cal emprar i al seu ensenyament. El centre disposa de documents que concreten aspectes didàctics i organitzatius. Les programacions i els criteris d'avaluació els revisa conjuntament l'equip docent. Es disposa de protocols per fer el traspàs d'una promoció d'alumnes quan hi ha un canvi d'ensenyant quan hi ha un canvi d'etapa i quan hi ha un canvi de cicle. Hi ha coordinació amb els centres de primària adscrits, que consisteix en un traspàs d'informació sobre l'alumnat. Les reunions de coordinació es fan entre l'equip docent d'un nivell, més que no pas entre cicles. La coordinació intercicles és un punt que caldrà reforçar en el centre.

Pel que fa a l'aprenentatge inicial de la llengua s'han iniciat processos de reflexió i adequació de les metodologies d'aprenentatge del català com a segona llengua amb alumnat nouvingut, però encara no s'ha arribat al punt que tot el professorat apliqui estratègies per facilitar una instrucció comprensible en totes les àrees. En aquest sentit, s'elabora un pla individualitzat a tots els alumnes nouvinguts per anar seqüenciant els continguts curriculars, tenint en compte les dificultats lingüístiques amb què es troba cada alumne en relació al seu nivell d'ensenyament/aprenentatge de les diverses matèries.

El tutor/a de l'Aula d'Acollida és el responsable de coordinar l'aplicació de metodologies per a l'aprenentatge inicial de la llengua catalana i és ell qui col·labora amb la resta de docents per facilitar estratègies que facilitin una instrucció comprensible en totes les àrees.

A l'Aula d'Acollida es té en compte la diferència entre l'alumnat que desconeix les dues llengües oficials i el que en desconeix només una. S'apliquen algunes estratègies a partir de la proximitat de les llengües catalana i castellana per facilitar els aprenentatges, la comunicació i l'ús de la llengua vehicular des de l'inici de la incorporació de l'alumnat nouvingut.

Quant a l'atenció a la diversitat, el centre, amb l'assessorament dels serveis educatius, ha definit els mecanismes organitzatius, curriculars i pedagògics per atendre la diversitat de l'alumnat, d'acord amb les orientacions del Departament d'Educació. Es duen a terme les adequacions curriculars i els Plans Individualitzats dels alumnes que s'incorporen a 1r ESO amb dictamen i d'aquells que, sense tenir-ne, mostren evidents dificultats d'aprenentatge. Es reforcen, mitjançant grups flexibles, les matèries que requereixen de manera especial el domini d'un codi lingüístic per al seu desplegament. Es demana a tots els Departaments que les programacions incloguin les competències bàsiques exigibles als alumnes amb dificultats d'aprenentatge.

El centre veu la conveniència de potenciar l'ús del català i hi esmerça recursos, però no en fa un seguiment sistematitzat ni es planifiquen activitats incloses en la programació curricular.

Com que hi ha la sensació que en el nostre entorn escolar l'ús del català és freqüent, no s'ha vist la necessitat de plantejar activitats de conscienciació i potenciació de la llengua vehicular. Ara bé, d'un temps ençà la presència del castellà va en augment en detriment de l'ús del català, i aquest fet hauria de fer pensar en la necessitat de plantejar, tal com s'ha indicat més amunt, unes estratègies subtils per tal de potenciar l'ús del català dins i fora de l'aula.

Existeixen uns criteris d'avaluació consensuats sobre els elements que s'han de tenir en compte a l'hora de valorar els aprenentatges i l'ús de la llengua, però no són d'aplicació general, sinó que queden restringits a l'àrea de llengua. Els criteris són més clars quan es tracta d'avaluar la competència gramatical de l'alumnat i divergeixen segons el professor/a quan s'ha de fer una valoració de l'habilitat comunicativa relacionada amb la comprensió i l'expressió escrita. Es té poc en compte la llengua oral, i s'avalua segons la percepció del professorat (no hi ha pautes d'observació sistemàtica i consensuades). Els instruments d'avaluació són bàsicament heteroavaluatius i escrits, tot i que s'inclouen activitats d'autoavaluació al llarg de les seqüències didàctiques. S'entén l'avaluació com un procés pedagògic i informatiu que ha d'incidir en el desenvolupament del currículum, però no s'han establert els mecanismes mitjançant els quals es pugui aplicar sistemàticament aquest principi.

Pel que fa als materials didàctics, s'apliquen criteris compartits per a la selecció de llibres de text, però no per a l'adaptació i/o creació de materials per atendre la diversitat de necessitats d'aprenentatge ni sobre l'ús de materials que es consideren complementaris per als processos d'aprenentatge (diccionaris, textos reals, recursos audiovisuals...). Aquest aspecte depèn de les decisions i la iniciativa personals de cada docent.

La selecció del material per al tractament de la dimensió literària la fan els equips docents, però no defineixen una seqüència al llarg de tota l'etapa.

6.1.1.3. El català, llengua vertebradora d'un projecte plurilingüe

En l'àmbit de la informació multimèdia s'utilitza la llengua catalana com a llengua vehicular principal del programari i dels suports digitals en tot aquell material que produeix el centre i sempre que es pot en programaris adquirits.

Calen esforços per anar introduint les TIC a les classes de llengua. De tota manera, manquen recursos per aplicar les TIC a l'aula amb grup nombrosos, així com també més assortiment de material didàctic en català.

El centre treballa, de manera poc sistematitzada, els usos lingüístics de l'alumnat, ja que la dimensió plurilingüe i intercultural del currículum planteja continguts relacionats amb els usos socials en un context multilingüe com és Catalunya. Ara bé, a part del professorat de llengua catalana, bona part de l'equip docent encara no s'hi ha implicat, tot i estar a favor d'aquest plantejament.

Es valora simbòlicament la diversitat lingüística, però rarament s'utilitza per fer alguna activitat de desenvolupament del currículum. Manquen activitats de conscienciació de la riquesa que representa el bagatge lingüístic i cultural del centre educatiu.

El professorat disposa d'informació sobre les diverses llengües familiars presents a l'aula per fer-ne ús, valorar-les o tenir-les en compte. Però la interdependència entre el català i les llengües d'origen i l'assoliment de les competències comunes per millorar l'aprenentatge del català només es tenen en compte des de l'àrea de llengua, i més concretament des de l'Aula d'Acollida.

6.1.2. L'aprenentatge/ensenyament de la llengua castellana

L'alumnat assoleix un nivell acceptable de llengua castellana en acabar l'ensenyament secundari obligatori. Es té en compte la realitat sociolingüística de l'alumnat i es procura que hi hagi una coherència metodològica entre el que es fa en català i el que es fa en castellà.

En aquest sentit, convé especificar que existeix una bona relació i entesa entre els Departaments de català i castellà; tanmateix, falten espais efectius de comunicació, la qual cosa porta a repetir continguts del currículum que són idèntics en ambdues llengües. I això, agreujat pel fet que els llibres de text de català i castellà són gairebé idèntics, és a dir, que és freqüent incidir en un aspecte del temari si, prèviament, no s'ha fet una seqüenciació dels continguts.

Pel que fa a l'aprenentatge/ensenyament de la vessant oral de la llengua, igual que s'ha dit en el cas del català, és un aspecte que es treballa només des de les classes de llengua castellana -tenint en compte que la llengua vehicular per a la resta de matèries és la catalana- i encara de manera esporàdica i poc sistematitzada.

Per a l'aprenentatge/ensenyament de la llengua escrita se segueix l'enfocament metodològic que dona el currículum. Hi ha un plantejament global sobre l'ensenyament de la lectura i l'escriptura, que té en compte que és un procés complex. Les activitats que es proposen de lectura i expressió escrita no sempre tenen uns objectius clars, ni estan lligades als temes que es treballen. No sempre s'estableixen mecanismes de revisió per millorar cadascuna de les dues habilitats, tot i que es procura que hi hagi coordinació amb el professorat de llengua catalana.

Com a aspectes puntuals relacionats amb la llengua escrita convé destacar que es detecten dificultats importants entre l'alumnat d'ESO per captar les idees principals d'un text i per expressar-se per escrit amb coherència i cohesió textuals. A més, cal afegir una creixent deixadesa d'aspectes ortogràfics molt bàsics i, fins i tot, de la cal·ligrafia.

En aquest sentit, veiem convenient que tot el claustre es comprometi a vetllar per aquests àmbits de la llengua, ja que si perpetuem la idea que són competència exclusiva dels Departaments de llengües catalana i castellana, no fomentem l'aprenentatge significatiu ni es dona suport a un aprenentatge que reverteixi a favor d'unes habilitats fonamentals per a la resta d'activitats d'aprenentatge/ ensenyament, com són la comprensió i l'expressió.

Les programacions de llengua castellana preveuen temps per a la realització d'activitats de comprensió lectora, tals com els resums, la relació lògica de les idees del text, la jerarquització d'idees, la puntuació...; tanmateix, a la pràctica, bona part del temps de classe es dedica a qüestions gramaticals, més encaminades a l'anàlisi de la llengua que no pas al seu ús. En aquest sentit, convé insistir en el fet que s'hauria d'evitar la reiteració en els continguts que formen part de les estructures lingüístiques comunes (ELC) català/castellà, ja que si s'impartissin inicialment des de la llengua vehicular catalana i des del castellà només s'incidís en els trets diferencials, deixarien espai per a la pràctica d'altres àmbits de la llengua que habitualment queden relegats a un segon terme; això és, l'expressió oral, la comprensió oral i lectora i l'expressió escrita. Aquesta idea és compartida per gairebé tots els membres dels Departaments de llengua catalana i castellana i es preveu materialitzar-la, si més no, en els cursos de l'ESO.

S'han previst activitats d'ús de la llengua castellana, però es tracta d'iniciatives individuals dels professorat de llengua castellana. Es participa periòdicament en concursos de redacció que fomenten l'ús de la llengua escrita. Són actuacions esporàdiques i puntuals, en el sentit que poques d'elles estan planificades sistemàticament en el Pla Anual.

Quant a l'alumnat nouvingut, tot i que rep més hores de llengua catalana, una part de l'acollida lingüística es fa en llengua castellana. Vetllant per la seva integració social s'assegura un nivell bàsic de llengua catalana de l'alumnat nouvingut. Paral·lelament -o una mica més tard, segons el cas- se li ensenya la llengua castellana, procurant coordinar el procés d'aprenentatge/ coneixement de les dues llengües.

Si bé és cert, com ja s'ha dit, que l'alumnat nouvingut, per qüestions d'organització horària, rep més hores en català que en castellà els primers dos anys d'escolarització en el sistema educatiu català, també ho és que la majoria d'aquests alumnes utilitza el castellà com a llengua d'ús social i, per tant, se'n té una major comprensió i un millor domini que en el cas de la llengua catalana, que en aquest sentit es veu desfavorida.

6.1.3. Llengües estrangeres

La llengua anglesa és la primera llengua estrangera de l'ensenyament secundari; la segona llengua estrangera és la l'alemanya (excepte als Cicles Formatius, en què l'anglès és l'única llengua estrangera que s'imparteix).

Pel que fa al desplegament del currículum, el centre n'assegura una distribució coherent i progressiva al llarg de les etapes, amb un tractament cíclic dels conceptes, variant els contextos d'ús d'acord amb l'etapa madurativa i les necessitats de l'alumnat, i ofereix oportunitats d'ús significatiu de la llengua estrangera dies i fora de l'aula, així com espais d'interacció/comunicació suficientment variats per donar resposta als diferents estils i ritmes d'aprenentatge de l'alumnat.

Per millorar el coneixement de la llengua anglesa, la principal estratègia que segueix l'INS Milà i Fontanals és preveure agrupaments de tipologia diversa per atendre els diferents ritmes d'aprenentatge; tot i així, de vegades aquest recurs resulta insuficient per a atendre la diversitat.

En relació a l'habilitat de la llengua oral, es considera poc treballada al llarg de les etapes educatives. El professorat de llengües estrangeres fa un gran esforç per donar més èmfasi a la part oral de la llengua: increment en importància valorativa a la nota, activitats extraescolars, sortides a l'estranger...

Els llibres de text i els materials didàctics s'escullen i es consensuen segons les necessitats de l'alumnat, però una part del professorat, pel que fa als materials didàctics, segueix els seus propis criteris.

Quant als recursos tecnològics per a l'aprenentatge de la llengua estrangera no hi ha un criteri unificat; a més, s'observa una mancança d'aquest recursos en el Departament de Llengües estrangeres.

El centre no ha fet un plantejament global de com potenciar l'ús de les llengües estrangeres. El que sí que hi ha és un consens en el fet que l'aula de llengua estrangera és un espai d'immersió en la llengua d'aprenentatge, entenent que aquest espai és la millor garantia per oferir oportunitats d'ús real i de contacte amb la llengua anglesa o alemanya. Per tant, el professorat utilitza aquesta llengua com l'habitual en les interaccions (formals i informals) amb els alumnes, vetllant sempre per establir un clima favorable en què l'alumnat se senti segur i estimulat per anar utilitzant-la progressivament. Anualment, es fa un viatge cultural a Alemanya, un dels objectius del qual és posar en contacte l'alumnat amb un context lingüístic real.

Departament de llengües estrangeres i amb l'acord de l'Equip Directiu es vol potenciar l'anglès en matèries no lingüístiques, amb la intenció d'afavorir l'aprenentatge de l'anglès d'una manera més transversal. Hi ha algun professorat preparat per fer-ho i es creu que pot donar un punt més d'excel·lència al projecte curricular de l'institut. El projecte que desenvolupa el Departament d'Ensenyament s'anomena Generació Plurilingüe (GEP) i es destina a l'alumnat de primària i d'ESO.

En principi les matèries que faran totes o algunes de les classes en aquest idioma seran Tecnologia, Educació Física, Matemàtiques i Història de l'Art.

6.2. ÀMBIT D'ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

6.2.1. Organització dels usos lingüístics

Els rètols, cartells, murals i l'ambientació en general del centre és en català. Així, l'institut esdevé un referent d'ús de la llengua. Aquest aspecte es va acordar en el PLC anterior, però no se n'ha fet un seguiment sistemàtic. Diguem-hi que els rètols i l'ambientació són en català més per inèrcia en la manera de fer que no pas perquè se'n faci un seguiment ni se segueixi un protocol.

Els documents de centre -PEC, PLC, RRI, PAC, PA-, en els continguts referits a la llengua catalana, impregnen la vida del centre, però s'han de revisar i actualitzar amb més regularitat i cal tenir-los més en compte en totes les actuacions.

En general, en tots els documents de centre es tenen en compte els criteris d'utilització d'un llenguatge no sexista ni androcèntric. No és una competència que es treballi transversalment a les àrees del currículum, però la té en compte bona part de l'equip docent. Podríem dir que s'aplica aquest criteri, tot i que segons la sensibilitat i el punt de vista de cada professor/a, tot i que no pas de manera sistematitzada.

Quant a la comunicació externa, es fa la documentació en català i s'atenen les peticions en castellà que sol·liciten les famílies. Es tenen en compte, quan és possible, les llengües de la nova immigració mitjançant uns documents ja prèviament traduïts.

A l'hora d'atendre les famílies, bona part del professorat i del personal d'administració i serveis s'adrecen habitualment en castellà a les famílies de l'alumnat no catalanoparlant. S'hauria de plantejar una línia d'actuació consensuada per tal d'afavorir la integració de les famílies no catalanoparlants -especialment les famílies nouvingudes- en la llengua vehicular del centre.

El centre educatiu veu bé que es desenvolupin activitats dels serveis d'educació no formal i activitats extraescolars al mateix centre, però es limita a facilitar-ne el funcionament, sense preocupar-se gaire de la llengua d'ús. Si s'escau, aquesta actuació es fa a criteri de cadascú o de cada departament. No s'ha plantejat mai de manera formal ni se segueix cap línia d'actuació consensuada. Alguns Departaments o grups del professorat tenen cura de contractar serveis

externs favorables a l'ús del català, però, repetim, no hi ha un criteri de centre. S'hi afegeix el fet que a Secundària aquest tipus d'activitats extraescolars queden molt desvinculades del funcionament del centre.

6.2.2. Plurilingüisme al centre educatiu

A l'INS Milà i Fontanals es té en compte la diversitat lingüística de l'alumnat i se'n treu profit per treballar la interculturalitat i el plurilingüisme com a factors enriquidors d'una societat. Pel que fa a la resolució de conflictes, al nostre centre hi ha poques situacions de menyspreu per raó de la llengua i la cultura de l'alumnat; no obstant això, quan hi ha hagut algun incident, s'han fet activitats de conscienciació a nivell de la tutoria. El que sí que observem, més que agressions físiques o verbals cap als nouvinguts, és una actitud de rebuig per part d'aquests nouvinguts cap a aquelles activitats que els acostarien més i millor a la realitat cultural del municipi, la comarca i Catalunya. Es tracta d'activitats organitzades pels departaments cap a les quals els nouvinguts mostren un desinterès sistematitzat.

6.2.3. Alumnat nouvingut

El centre educatiu ha pres l'acord que tot el professorat s'adreçarà habitualment en català a l'alumnat nouvingut i també que es tindrà en compte el mètode òptim d'aprenentatge de la llengua i la integració d'aquest alumnat. Malgrat això, no hi ha un compliment generalitzat d'aquest acord: es troba establert en el Pla d'Acollida d'alumnes nouvinguts i en el PEC, però en el dia a dia observem una tendència per part de tota la comunitat educativa a emprar el castellà amb l'alumnat nouvingut.

6.2.4. Organització de la programació curricular

Respecte a la coordinació entre cicles i nivells pel que fa als usos lingüístics hi ha, sobretot, dies dels cicles, i només entre els Departaments de català i castellà. En queda al marge la llengua estrangera. Quan és convenient, aquesta coordinació es fa; passa, però, que la metodologia hauria d'estar més sistematitzada.

Com ja s'ha dit en parlar del tractament de la llengua castellana, un tema que veiem importantíssim, i del qual s'ha parlat en diverses ocasions, és l'elaboració d'unes estructures lingüístiques comunes.

Entre els professors de castellà i de català es procura que hi hagi la comunicació adequada per tal que, mínimament, ambdues llengües es treballin des de les estructures lingüístiques comunes; ara bé, falta elaborar una programació consensuada, escrita i coordinada amb els llibres de text de català i castellà.

Es participa en el projecte d'innovació "puntedu", a partir del qual s'ha desplegat un pla lector que contribueix a l'aprenentatge/ensenyament de la llengua vehicular, especialment en l'àmbit de la comprensió lectora i l'expressió oral espontània i preparada.

6.2.5. Projectió del centre

La nostra pàgina web és un recurs compartit per tota la comunitat educativa. S'hi té clar el paper del català com a llengua vehicular i, per tant, de referència del centre.

En l'actualitat no es disposa de cap revista, però no es descarta la possibilitat que n'hi pugui haver una en un moment donat.

Esporàdicament s'organitzen exposicions, però no hi ha cap criteri compartit pel que fa a l'ús de la llengua catalana. La tendència, malgrat tot, és a emprar el català en aquests casos, especialment perquè és en aquesta llengua que arriben ofertes al centre.